

ଶ୍ରୀ ଭାଇ ଭାଗ ସିଂ

ସହିଦ ଭଗତ ସିଂ

ଭାଷାନ୍ତର

ଅଧ୍ୟାପକ ନୀଳମଣି ସାହୁ

(ଏହି ଲେଖାଟି "ନଟବର" ଛଦ୍ମନାମରେ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ।)

ଭଲ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ଦେଶ ତଥା ଜାତିର ସେବାରେ ଜୀବନକୁ ନିଃଶେଷ କରିବା ଲୋକ ତ ସଂସାରରେ ବହୁତ ରହି ଆସିଛନ୍ତି, ରହିବେ ବି; କିନ୍ତୁ ଗାଁର ଏକ ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ନିହାତି ମାମୁଲି ଶିକ୍ଷା ପାଇ ବି ଯେଉଁମାନେ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ମାନବ ସମାଜକୁ ଚକିତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେପରି ଉଦାହରଣ ଇତିହାସରେ ଦେଖିବାକୁ ବିରଳ ।

ଆମର ନାୟକ ଶ୍ରୀ ଭାଇ ଭାଗ ସିଂ ଜୀ ବି ଆଜ୍ଞୁଟି ଟିପରେ ଗଣି ହେଉଥିବା ରତ୍ନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ଲାହୋର ଜିଲ୍ଲାର "ଭିଖ୍‌ଓଁ" ନାମକ ଗ୍ରାମରେ ସରଦାର ନାରାୟଣ ସିଂ ଜୀଙ୍କ ଘରେ ୧୮୭୮ ମସିହାରେ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ମାତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ମାନକୁଆଁରୀ । ୨୦ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଘରେ ହିଁ ରହି ଚାଷବାସ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ସେ ଗୁରୁମୁଖୀର ଅଳ୍ପବୟସ୍କତ

ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରିଥିଲେ । ବେଶ୍, ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା କହିଲେ ଏତିକି ହିଁ ସବୁ କିଛି ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ପିଲାଟି ଦିନରୁ ହିଁ ସେ ସୈନିକ ସ୍ବଭାବର ଥିଲେ । ଖୁବ୍! ୨୦ ବର୍ଷ ହେଉ ହେଉ ସେନାରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲେ । ସ୍ବାଧୀନ ମନୋବୃତ୍ତିର ବୋଲି ହିଁ ତ ବିଖ୍ୟାତ ଥିଲେ, ସେ କେମିତି କାହାର ଗାଳିଗୁଳଜ ସହନ୍ତେ ଭଲ? ସେନାରେ ଆଜି କାହା ସହିତ ଝଗଡ଼ା ହେଲାଣି ତ କାଲି କାହାକୁ ଧମକ ଦିଆ ହେଲାଣି । ସମସ୍ତେ, ବିଶେଷକରି ଅଫିସରମାନେ, ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେଉ ଥିଲେ । ଏଇଥି ପାଇଁ ଚାକିରି କରିବାର ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଏକ ମାମୁଲି ସିପାହୀରୁ ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରିଲେନି ।

ପରେ ସେନାର ଚାକିରି ଛାଡ଼ି ଘରକୁ ନ ଆସି ସେ ଚୀନ ଚାଲିଗଲେ ଓ ହଙ୍ଗକାଓ ପୋଲିସ୍ରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲେ । ଅଡ଼େଇ ବର୍ଷ କାମ କରିବା ପରେ ସେଠାରେ ବି ଜମାଦାର ସହିତ ଅପଡ଼ ହୋଇଗଲା ଓ ସେଠାରୁ ସେ ସାଙ୍ଗାଇ ଚାଲି ଗଲେ । ସେଠି ଅଡ଼େଇ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମ୍ୟୁନିଷିପାଲ ପୋଲିସ୍ରେ କାମ କରିବା ପରେ, ଦିନ ପରେ ଦିନ ବହୁତ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ଆମେରିକା ଆଡ଼କୁ ଯିବା ଦେଖି ସେ ବି କ୍ୟାନାଡ଼ା ଚାଲିଗଲେ । ବେଶ୍, ଏଇ ଠୁଁ ହିଁ ତାଙ୍କର ସାର୍ବଜନୀନ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ।

ବିଚାର ଓ ସ୍ବଭାବର ମିଳନ ହୋଇଯିବା ପରେ ହୃଦୟର ମିଳନ ପାଇଁ ବେଶି ସମୟ ଲାଗେନା । ହେଉ, କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ଭାଇ ବଳବନ୍ତ ସିଂ, ଭାଇ ସୁନ୍ଦରସିଂ, ଭାଇ ହରିନାମସିଂ ଓ ଅର୍ଜୁନସିଂଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ବହୁତ ଘନିଷ୍ଠତା ହୋଇଗଲା । ଏହି ସମୟରେ କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ଥିବା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେଠାର ଲୋକମାନେ ବଡ଼ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିଲେ । ଏପରି କି ବହୁତ ପ୍ରୟତ୍ନ କରିବା

ପରେ ବି ସେମାନଙ୍କୁ କେଉଁଠି ବି ଜାଗା ଚିକିଏ ମିଳୁ ନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ଭିତରେ ବି ବିବାଦ ରହିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ କଥା ହିଁ ଭାବୁଥିଲେ । ଏପରି ଭୟଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଉପରୋକ୍ତ ମିତ୍ର-ମଣ୍ଡଳୀ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଲେ । ଆରମ୍ଭ କରିବାଟା ହିଁ ଯାହା ଡେରି ଥିଲା, କାମ ମାଡ଼ି ଚାଲିଲା ଏବଂ ଯେଉଁଠି ଆଗେ ଗୋଟିଏ ବି ଗୁରୁତ୍ୱାରା ନଥିଲା, ସେଠି ପ୍ରାୟ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଗଲା । ଏଣେ ତେଣେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଶକ୍ତିକୁ ୁଳ କରି ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି ଦିଆଗଲା । କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ଜଣେ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଭଳି ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ନଥିଲା । ସେମାନେ ନିଜ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ମୃତ ଶରୀରକୁ ଦାହ କରିପାରୁ ନଥିଲେ, କବର ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ହେଉ, ଏହି ଲୋକମାନେ କିଛି ଜମି କିଣିଲେ ଓ ଏକ ସ୍ଥାନ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟ ଭାଇ ଅର୍ଜୁନସିଂହଙ୍କର ହିଁ ହୋଇଥିଲା ।

ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଏହି ଉନ୍ନତିକୁ ଇମିଗ୍ରେସନ୍‌ବାଲାଏ କେମିତି ବା ଦେଖି ପାରନ୍ତେ ଭଲା? ତେଣୁ, ଏକ ପକ୍ଷରେ, ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ହୁଣ୍ଡରାସ୍ ପଠେଇବା ଯୋଗାଡ଼ ଚାଲିଲା ବେଳେ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଏକ ନୂଆ ଆଇନ ଗଢ଼ାଗଲା । ଏହି ନୂଆ ନିୟମ ଅନୁସାରେ କେହି ବି ନୂଆ ଭାରତୀୟ କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ଓହ୍ଲେଇ ପାରିବନି । ନିଜର ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ସହାୟତାରେ ଶ୍ରୀ ଭାଇ ଭାଗ ସିଂ ଜୀ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉଠେଇଲେ । ହୁଣ୍ଡରାସ୍‌ର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ପଠାଗଲା । ସେମାନେ ଫେରି ଆସି ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ ଯେ ହୁଣ୍ଡରାସ୍‌ର ଅବସ୍ଥା ନରକ ଠୁଁ ବଳକା । ନିଜ ପ୍ରୟାସର ବିଫଳତା ଦେଖି ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ଇମିଗ୍ରେସନ୍‌ବାଲାଙ୍କ କ୍ରୋଧ ଜାତ ହେଲା । ସେପଟେ ନୂଆ ଆଇନ ବିରୁଦ୍ଧ ସଂଗ୍ରାମରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ଯେ

ଯେଉଁମାନେ ଆଗରୁ କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ରହି ଆସିଛନ୍ତି ସେମାନେ ଭାରତ ଯାଇ ନିଜ ପରିବାର ଆଦି ନେଇ ପୁଣି ଫେରି ଆସି ପାରିବେ, ହେଲେ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ତ ପୁଣି ବାସ୍ତବ ରୂପ ଦେବାକୁ ହେବ! ତେଣୁ ଆମର ନାୟକ ନିଜର ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଭାରତ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ ।

ଭାରତ ତ ଆସିଲେ, ହେଲେ ଏବେ ପରିବାର କେଉଁଠୁ ନେଇ ଯିବେ । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗବାସ ହୋଇସାରି ଥିଲାଣି, ଆଉ ପିଲାପିଲି କେହି ନଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଜଣେ କାରିଗରର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପୁଣି ବାହା ହେଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଫେରିଲେ । ହଙ୍ଗକଙ୍କ ଯିବା ପରେ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ଯେ କ୍ୟାନାଡ଼ା ଯିବା ପାଇଁ ଟିକଟ ମିଳି ପାରିବନି । ବହୁତ ପ୍ରୟତ୍ନ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କୁ ସେଠାରେ ବହୁତ ଦିନ ଯାଏଁ ଅଟକି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଓ ସେଠାରେ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ରସିଂ ଜୀଙ୍କ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଶେଷରେ ବହୁତ ଜୋଗାଡ଼ ଜନ୍ତର ବାଦ୍ ଭୈଙ୍କୋଭରରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ସେଠାରେ ବହୁତ ଝଞ୍ଜଟରେ ତାଙ୍କୁ ଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲେଇବା ପାଇଁ ଦିଆଗଲା ।

ଏବେ ଯାଏଁ ତ ସେ ଅଧିକାଂଶରେ ଧାର୍ମିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହିଁ ଭାଗ ନେଉଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏହି ଯାତ୍ରାର ଅନୁଭବ ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତାଚାରାତ୍ମ୍ୟରେ ଏକ ନୂଆ, ପରିବର୍ତ୍ତନର ଦିଗ ଖୋଲି ଦେଲା । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଗଲା ଯେ ଗୋଲାମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂସାରର କୌଣସି କୋଣରେ ବି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ଓ ଯେତେ ଦିନ ଯାଏଁ ଭାରତର ପରାଧୀନତା ଦୂର ନ ହୋଇଛି, ଆମକୁ ଏହି ଭାବେ ପାଦ ପାଦକେ ଝଞ୍ଜଟର ସାମନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଘଟଣା କ୍ରମେ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଆମେରିକାରୁ ଗଦର ଖବରକାଗଜ ବାହାରିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେହି ସମୟରେ ଭାରତୀୟ ଜୀ ଖୋଲା ହୃଦୟରେ ଟଙ୍କାପଇସା ଦେଇ ଏହି କାଗଜର ସହାୟତା କରିଥିଲେ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର

ଆମେରିକାରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ବି ଗଦର କାଗଜ ଓ ତାର ବିଚାରର ପ୍ରଚାର ଅଧିକାଂଶରେ କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ହିଁ ହେଉଥିଲା ।

ଇମିଗ୍ରେସନ୍‌ବାଲାଙ୍କ ସହ ଏଇ ଝଗଡ଼ା ବେଳରେ ହିଁ କାମାଗାଟାମାରୁ ଜାହାଜ ଆସି କ୍ୟାନାଡ଼ାରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଏହି ଜାହାଜବାଲାଙ୍କ ଉପରେ କି କି ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲା? ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ କି କି ଅସୁବିଧାର ସାମନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା? ଏବଂ ସେହି ବୀରମାନଙ୍କୁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ଘୃଣିତ ଉପାୟମାନ ପ୍ରୟୋଗ କରା ଯାଇଥିଲା, ସେସବୁ ତ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେତେ ଦୂର ଯାଏଁ ଏହା ସହିତ ଆମ ନାୟକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି, ତାକୁ ହିଁ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି । ଇମିଗ୍ରେସନ୍‌ବାଲାଏ ଏହି ଜାହାଜକୁ କେଉଁଠି ବି ରହିବାକୁ ଅନୁମତି ନ ଦେବାରୁ, ଶ୍ରୀ ଭାଗସିଂ ଜୀଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଏକ ନୂଆ ଘାଟ କିଣାଗଲା ଓ ସେଠାରେ ସେହି ଜାହାଜକୁ ରଖାଗଲା । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଏକ ଚାଲ୍ ଚଳାଗଲା । ଜାହାଜର ମାଲିକଙ୍କୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ କରି ତାଙ୍କୁ ରାଜି କରାଗଲା ଯେ ସେ ଜାହାଜର ଭଡ଼ା କିଣିବାର ନି ନେଇ ଏକାଥରେ ଆଗତୁରା ନେବେ । ଜାହାଜବାଲାଏ ବଡ଼ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଏତେ ଟଙ୍କା ତ ପାଖରେ ନଥିଲା । କିଛି ଜିନିଷପତ୍ର ବି ତ ଏବେ ଯାଏଁ ବିକି ପାରି ନଥିଲେ, କରି କରି କଅଁଶ ବା କରି ପାରିବେ? କିନ୍ତୁ ଭାଗସିଂ ଓ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁମାନେ ମିଶି କିଛି ଟଙ୍କା ଜମା କଲେ ଓ ଜାହାଜର ଚାର୍ଟର ନିଜ ନାମରେ କରି ଦେଲେ । ଏହି ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ସାରିବା ପରେ ସାଉଥ୍ ବ୍ରିଟିଶ୍ କୋଲମ୍ବିଆରେ ନିଜର କେତେକ ସାଥୀଙ୍କ ସହ ଏହି ବିଷୟରେ ପରାମର୍ଶ କରିବା ପାଇଁ ଯାଇଥିବା ବେଳେ ସେଠାରେ ହରନାମସିଂ ଓ ବଳବନ୍ତସିଂ ଜୀଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ନିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଓ ବଳବନ୍ତସିଂ ଜୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ସେତେବେଳକୁ

ଜାହାଜ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ହେଲେ ବହୁତ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଖାଇବା ପାଇଁ ବି ପଇସା ନଥିଲା । ଏଣୁ ସେ ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ ।

ଜାହାଜକୁ ସହାୟତା କରିବା ତଥା ସ୍ବାଧୀନତାର ପ୍ରଚାର କରିବା କାରଣରୁ ସେ ଇମିଗ୍ରେସନ୍‌ବାଲାଙ୍କ ଆଖିରେ ଖୁଞ୍ଚି ହୋଇ ରହିଲେ । ଉଡ଼େଜିତ ହୋଇ ସେମାନେ କେତେକ ଥର କହି ବି ପକାଇଲେ ଯେ ଯାକୁ ଗୁଳି ଡ୍ବାରା ମାରି ଦେଇ ହିଁ ଛାଡ଼ିବୁ । ସେତେବେଳେ ସେ ଏହି କଥାକୁ ହସି ଉଡ଼େଇ ଦେଇଥିଲେ ଓ ଲୋକମାନେ ବି ଏହା ଉପରେ କୌଣସି ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନଥିଲେ । ସେମାନେ ଭାବିଲେ ଯେ ଏହା କେବଳ କହିବାର କଥା, କରିବା ପାଇଁ ତ ବିଶେଷ ସାହସୀ ପୁରୁଷ ଲୋଡ଼ା ।

ଦିନକର କଥା । ସେ କୌଣସି ଜଣେ ଶିଖିଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ସଂସ୍କାର କରେଇ ଫେରିଲେ । ଗୁରୁଦ୍ବାରାରେ ସଭା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଓ ସେ ଗୁରୁଗ୍ରନ୍ଥ ସାହବ ପାଠ କରିବା ପାଇଁ ବସିଲେ । ସବୁ କାମ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସମାପ୍ତ ହେଲା ଓ ଯେତେବେଳେ ସେ "ଅରଦାସ" (ପ୍ରାର୍ଥନା) ପରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ପାଇଁ ନଇଁଲେ ପଛରେ ବସିଥିବା ବେଲାସିଂ ପିସ୍ତଲ୍ ଚଳେଇଲା । ଗୁଳି ପିଠି ଭେଦ କରି ପୁସ୍ତକ୍ସରେ ଯାଇ ଅଟକିଲା । ଆତତାୟୀକୁ ଧରିବା ବିଫଳ ପ୍ରୟାସରେ ଭାଇ ଓଡ଼ନସିଂ ବି ଗୁଳିର ଶିକାର ହେଲେ । ଏହାଙ୍କ ଜୀବନୀ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦିଆ ଯାଉଛି ।

ଭାଗସିଂ ଜୀଙ୍କୁ ହସ୍ତିଚାଲ୍ ନିଆଗଲା । ଅପରେଶନ୍ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସେ ପୁରାପୁରୀ ହୋସରେ ଥିଲେ ଓ ବରାବର ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ତାଙ୍କ ସାମନାକୁ ଅଣାଗଲା, ସେ କହିଲେ, "ଏ ପିଲାଟି ମୋର ନୁହେଁ, ବରଂ ଦେଶର, ତାକୁ ଦରବାରକୁ ନେଇଯାଅ, ମୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆଣିଛ?" ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ କେତେ ଯେ ମଣିଷ ହସ୍ତିଚାଲରେ ଜମା ହୋଇଥିଲେ! "ମୋର ତ ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ଯେ ସ୍ବାଧୀନତା ଲଢ଼େଇରେ ଦୁଇ ଚାରି ଜଣଙ୍କୁ କାବୁ କରି ପ୍ରାଣ ଦିଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଶେଜ ଉପରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ମରିବା ହିଁ ଭାଗ୍ୟରେ ଲେଖାଥିଲା । ହେଉ, ଏହା ହିଁ ଈଶ୍ବରଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ।" — ଶେଷରେ ସେ ଏହା କହି ଇହଲୀଳା ସମାପ୍ତ କରି ଚାଲିଗଲେ । ମୃତ୍ୟୁ ବେଳକୁ ତାଙ୍କୁ ୪୪ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା ।

ପରିଶେଷରେ ଅଦାଲତ ଆତତାୟୀକୁ ଏହା କହିବାରୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲା — "ମୁଁ ତ ସବୁ କିଛି ଇମିଗ୍ରେସନ୍ ବିଭାଗର ଅଧକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ହିଁ କରିଥିଲି । ମୁଁ ସରକାରଙ୍କର ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ନୌକର ଆଉ ଏବେ ଯଦି ମୋତେ ଗିରଫ କରାଯାଇ ନଥାନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଯାଇ ମୁଁ ମୋର ବିଶ୍ୱସ୍ତତାର ପ୍ରମାଣ ଦିଅନ୍ତି ।" ଆଦି । ହାୟରେ ଗୋଲାମୀ!

— ନଟବର

e-mail: neelamanisahu@rediffmail.com

☎ ୯୪୩୭୫୧୫୭୮୨